

ترور سلیمانی چگونه می‌تواند راه را برای توافق جدید با ایران هموار کند

به قلم رابرت ستلوف (/fa/experts/rabrt-stlwf-0/)

۳ ژانویه ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/how-soleimani-assassination-could-pave-way-new-deal-iran

العربية (/ar/policy-analysis/kyf-ymkn-laghtyal-slymany-ymhd-altryq-amam-sfqt-jdydt-m-ayran/)

درباره نویسنده

رابرت ستلوف (/fa/experts/rabrt-stlwf-0/)

رابرت ستلوف مدیر اجرایی انستیتو واشنگتن است. ستلوف کارشناس سیاست عربی و اسلامی است و در زمینه روند صلح اعراب و اسرائیل چالش اسلام سیاسی و ضرورت اصلاح دیپلماسی عمومی ایالات متحده در خاورمیانه مطالب زیادی منتشر کرده است.

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

چه می‌شود اگر مقامات آمریکایی از این موقعیت استفاده کنند و از یک طرف ثالث مورد اعتماد خود مثل عمان یا سوئیس بخواهند آمادگی رهبران ایران را بسنجند و ببینند آماده ابتکار دیپلماتیک بی‌سروصدایی هستند

آیا ترور هدفمند ژنرال قاسم سلیمانی فرمانده نیروی قدس سپاه اقدامی شجاعانه بود یا بی‌پروایی پاسخ به این سوال بستگی دارد به این‌که این فصل تازه از قدرت‌آزمایی ۴۱ ساله آمریکا با جمهوری اسلامی چگونه به پایان برسد اما لزوماً فاجعه‌ای نخواهد بود که بسیاری از منتقدان آن را جار می‌زنند. شاید در نهایت معلوم شود که این اقدامی به‌جا بوده است. گرچه امکان رخ دادن برخی سناریوهای فاجعه‌آمیز به شکلی هولناک وجود دارد.

اگر قتل ابرتروربست تهران به یک جنگ نامتقارن در سطح جهان منجر شود و ایران با گروه‌های نیابتی و ماموران مخفی خود آمریکایی‌های بیگناه را در اهدافی آسان مثل فرودگاه‌ها ایستگاه‌های قطار مراکز خرید بیمارستان‌ها مدارس و جز آن مورد حمله قرار دهد آن وقت تصمیم رئیس‌جمهور ترامپ به کشتن سلیمانی در تمام جهان به عنوان یکی از بی‌معناترین کوته‌فکرانه‌ترین غیرمسئولانه‌ترین تصمیمی که یک رئیس‌جمهور آمریکا گرفته تلقی خواهد شد.

اگر قتل این سالار مرموز جاسوسان که نهایتاً مسئول مرگ صدها نظامی آمریکایی طی دو دهه گذشته بوده منجر به تصمیم رهبر ایران برای استفاده از زرادخانه عظیم موشکی و راکتی حزب‌الله علیه شهرها و شهرک‌های اسرائیلی شود یا به اعزام ناوگانی از پهپادهای کوچک برای نابودی تاسیسات نفت و گاز کشورهای عربی در اطراف خلیج فارس بیانجامد اقدامات انتقام‌جویانه‌ای که احتمالاً به جنگ تمام‌عیار منجر خواهد شد آن وقت ترور سلیمانی یکی از ناسنجیده‌ترین و ابلهانه‌ترین تصمیمات تحریک‌آمیزی تلقی خواهد شد که تا به حال یک رئیس‌جمهوری آمریکا اتخاذ کرده است.

این سناریوها به شکلی هولناک محتمل اند هرچند با منش رهبر ایران که معمولاً دقیق و محاسبه‌گرانه عمل می‌کند جور در نمی‌آید که به خاطر کشته شدن یکی از ژنرال‌هایش حتی به ابهت و قدرت سلیمانی بخواهد خطر یک جنگ تمام‌عیار را به جان بخرد. در واقع محتمل‌ترین نتیجه ترور سلیمانی این است که ایران گزینه‌های آخرالزمانی را کنار بگذارد و منتظر فرصتی بماند تا نهایتاً دوباره تحت رهبری سپاه قدس تاکتیک‌های منطقه خاکستری خود را علیه متحدین آمریکا و منافع‌شان از سر بگیرد. البته امیدواریم دولت ترامپ این بدترین

نتایج بالقوه را در تصمیم خود لحاظ کرده باشد و اقدامات لازم را برای پیشگیری و بازدارندگی آن انجام داده باشد.

اما اگر این دور از منازعه ایران و آمریکا کاملاً متفاوت تمام شود چه یعنی با مذاکره و نه مواجهه از کجا معلوم هدفگیری غیرمنتظره سلیمانی همراه با حمله غیرمنتظره آخر هفته گذشته به تاسیسات کتائب حزب الله گروه شبه نظامی مورد حمایت ایران در عراق به نوعی اقدام بازدارنده علیه ایران تبدیل نشود آن هم پس از خودداری دولت ترامپ از پاسخ نظامی به اقدامات تحریک آمیز تهران که طی سال گذشته تشدید شده بود (از جمله راکت پراکنی ([https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-](https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-)

[orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-](https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-)

[orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-](https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-)

[orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-](https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-)

[orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-](https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-)

[orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-](https://www.washingtonpost.com/world/national-security/us-orders-evacuation-of-diplomats-from-iraqi-city-of-basra-citing-threats-from-iran/2018/09/28/42c41300-c360-11e8-)

نفتکش‌ها (<https://www.nytimes.com/2019/06/13/world/middleeast/oil-tanker-attack-gulf-oman.html>) در خلیج عمان و حمله به تاسیسات نفتی سعودی ([https://www.washingtonpost.com/world/iran-dismisses-allegations-it-carried-out-crippling-attack-on-saudi-oil-facilities/2019/09/15/021b6822-d731-11e9-8924-1db7dac797fb_story.html?](https://www.washingtonpost.com/world/iran-dismisses-allegations-it-carried-out-crippling-attack-on-saudi-oil-facilities/2019/09/15/021b6822-d731-11e9-8924-1db7dac797fb_story.html?arc404=true&tid=ik_inline_manual_7)

شاید انتخاب زمان برای چنین پیشنهادی بلافاصله پس از قتل سلیمانی آن هم در اوج تنش‌ها و خامی هیجانانگیز زمان عجیبی برای تعامل دیپلماتیک به نظر آید اما نفس این اقدام جسورانه ممکن است رهبری ایران را آن قدر مرعوب کرده باشد که مذاکره با «شیطان بزرگ» را که امتناع تهران از آن ظاهراً با هدف گسترش نفوذش از یمن تا بغداد بوده جایگزین جذابتری نسبت به احتمال تقابل مستقیم بدانند.

یکی از رویدادهای فصل قبلی منازعه ایران و آمریکا می‌تواند برای ما آموزنده باشد: سرنگونی هواپیمای مسافربری ایران در سال ۱۹۸۸ و کشته شدن ۲۹۰ مسافر آن توسط ناو وینسنس آمریکا هرچند این یک حادثه غیرعمدی بود تراژدی آن آیت‌الله خمینی بنیان‌گذار انقلابی جمهوری اسلامی را متقاعد کرد که در جنگ ایران و عراق آمریکا قصد دارد تمام‌قد در حمایت از صدام حسین وارد عمل شود. خمینی وحشت کرد و از ترس مواجهه با قدرت کامل آمریکا آتش‌بس سازمان ملل را پذیرفت اقدامی که آن قدر برایش دردناک بود که آن را به نوشیدن «جام زهر» تشبیه کرد.

منطق حکم می‌کند که اگر تهران در مواجهه با استفاده تصادفی آمریکا از قدرتش (در ماجرای ناو وینسنس) از خود ضعف نشان داده پس احتمال بیشتری هست که وقتی این قدرت هدفمند استفاده شود که روشن است در قتل سلیمانی چنین بوده ایران حتی بیشتر از آن ضعف نشان دهد البته ایرانی‌ها سعی می‌کنند مطمئن شوند که آیا این ترور صرفاً قدرت‌نمایی یکبارہ بوده یا نه مثل حمله موشکی که ترامپ دستور آن را علیه تاسیسات سلاح‌های شیمیایی سوریه در سال ۲۰۱۷ داد و حالا تصور می‌شود که اقدامی انحرافی برای پنهان کردن سیاست عدم درگیری آمریکا بوده است سیاستی که به ایران و روسیه امکان داد نفوذشان را گسترش دهند بنابراین چالش پیش روی واشنگتن پیچیده و حساس است: یعنی نمایش عزم آمریکا برای مواجهه‌های خردکننده با اقدام انتقام‌جویانه ایران بدون نیاز به جنگ آخرازمانی که نفس بازدارندگی ایالات متحده برای جلوگیری از آن است و همزمان ارائه راه خروج دیپلماتیک به ایران از طریق مذاکره برای یک توافق جدید.

از این نظر قتل سلیمانی در کنار نهایتاً لغو تحریم‌های اقتصادی وعده بالقوه دیگری هم روی میز مذاکره می‌گذارد: تعهد آمریکا به عدم استفاده از نیروی نظامی برای تهدید دیگر رهبران رژیم یا خود نظام برای تهران هزینه این رویکرد عقد موافقت‌نامه‌ای است جامع‌تر از توافق هسته‌ای سال ۲۰۱۵ که نه تنها نواقص و محدودیت‌های زمانی توافق مذکور را تصحیح می‌کند بلکه محدودیت‌های بیشتری با قابلیت راستی‌آزمایی برای برنامه موشکی ایران و نیز آموزش و حمایت مالی و تجهیز نیروهای نیابتی گروه‌های تروریستی و شبه‌نظامیان شیعه وابسته به این کشور در اطراف منطقه در نظر می‌گیرد.

واقعیت این است که سال ۲۰۲۰ با سال ۱۹۸۸ فرق دارد یعنی وقتی ناو وینسنس هواپیمای مسافربری را سرنگون کرد آن زمان مردم ایران بعد از هشت سال جنگ در آرزوی صلح بودند اما امروز رهبران کشور شاید بر این باور باشند که برافروختن آتش خصومت راه مطمئن‌تری برای ماندن در قدرت باشد تا تحمل تحقیر مذاکره با ترامپ اما اگر مشت آهنین جدید دولت ترامپ به این معنا باشد که واشنگتن و شرکایش متعهد به مقابله با شرارت‌های ایران در منطقه هستند تهران ممکن است به این نتیجه برسد که یک توافق جدید بهتر از مواجهه با پایانی نامعلوم است هرچه باشد برای رژیم‌های دوست دارد نیروهای نیابتی‌اش سپری از دور برای ضحمله دشمنانش باشند کشتن سلیمانی ضربه‌ای بیخ گوش رژیم محسوب شود.

مذاکره ایران و آمریکا نمی‌تواند به شیوه‌ای که تا حال ترامپ مثلا در مذاکره ناکام با کره شمالی آزموده یعنی با الگوی نشست‌های رودرو یا دو نفری یا رهبر با رهبر انجام شود. اگر هیچ‌بختی برای مذاکره وجود داشته باشد از طریق ابتکار عملی است متکی به دیپلماسی مدبرانه و پویا پرهیز از گزاره‌گویی (بخوانید: توثیق‌نویسی) رعایت احتیاط حداکثری و طراحی برنامه‌ای عملی که به طور سنجیده سازمان‌یافته باشد و متحدان اروپایی و خاورمیانه‌ای ما را به طور کامل در آن مشارکت دهد.

گفتن این‌که هیچ‌کدام از این موارد در سه سال ریاست‌جمهوری ترامپ وجود نداشته است کوتاهی در بیان حقیقت است. اما این فرصت چنان بزرگ است و مخاطراتش چنان مهیب که همه آمریکایی‌ها جمهوری‌خواهان و دموکرات‌ها باید امیدوار باشند که رئیس‌جمهور ترامپ و اعضای کابینه‌اش و مشاوران سیاست خارجی و امنیت ملی او اهمیت آن را کاملا می‌شناسند.

ژانرت ستلوف مدیر اجرایی انستیتو واشنگتن است.

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریه ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریه ۲۰۲۲

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریه ۲۰۲۲

Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

[سیاست آمریکا \(/policy-analysis/syast-amryka/\)](#)

[منع اشاعه \(/policy-analysis/mn-ashah/\)](#)

REGIONS & COUNTRIES

[ایران \(/policy-analysis/ayran/\)](#)